

Zili stikli pārgriež rīkli

Leļļu teātrī iestudēts *Zelta zirgs pieaugušajiem* – režisors Duda Paiva ar ārpusnieka skatienu Raiņa lugā ieraudzījis daudz skeptiskāku un nežēlīgāku stāstu, nekā liekas mums pašiem

TAISNĪBU sakot, ne zilus stiklus, ne zaļus ledus Latvijas Leļļu teātra jaunajā izrādē *Zelta zirgs* atrast nevarēs. Taču tieši šī griezīgā kā asmens Raiņa dzijas rinda, manuprāt, vislabāk raksturo iestudējumu, kas šoreiz itin nemaz neizskatās pēc «saulgriežu pasakas». To nupat ar pieciem aktieriem un daudzām īpatnējām lellēm iestudējis Duda Paiva, brazīliešu izcelsmes režisors no Nīderlandes, izmantojot Raiņa lugu jaunā dramaturga Matīsa Gricmaņa pārveidojumā.

Vienmēr ir interesanti paraudzīties uz sen zināmām lietām ar «neziniša» skatienu, un tādu Raiņa lugai piedāvā arī Duda Paiva. Domājams, viņa uzdevumā Matīss Gricmanis nolobījis pasaku kā miesu, atstādams tikai pašu mugurkaulu – divu pretspēku cīņu, kurā neviena puse nevar būt tikai labā un taisnīgā. Vēl jo vairāk tāpēc, ka režisors šo mūžīgo cīņu iestudējis kā šaha spēli, kurai gan ir strikti likumi, taču tos iespējams arī negodīgi pārkāpt. Taču pats galvenais – šahā pretinieks ir bezkaislīgi iznīcināms, lai sasniegtu uzvaru. Bet tas, kurš spēlētē piedalās un tādad iznīcina

Recenzijas
autore —
Edīte
Tišheizere,
žurnāla *Ir*
teātra kritiķe

Lelles mīkstā
gumijas miesa
ļaujās visam
— jebkurām
kustībām, tā
var saplūst un
sakausēties ar
citu radību...

– arī Antiņš –, nevar palikt bez vainas. Arī viņš, dodamies cīņā ar «zirgu» – bērnu divritenīti, spožu ķiveri galvā uzlicis –, ar šķēpu caurdur kādu no pretinieka figūrām un satriekts noraugās uz asins straumi, kas plūst viņa vainas dēļ.

Izrāde ir Antiņa iniciācijas un pieaugšanas stāsts – gluži atbilstoši lugai. Tas vēstīts palaikam diezgan brutālā intonācijā, nekā poētiska tur nav, un arī nosacīti labās beigas ar Saulcerīti Antiņa rokās un

aizkustinošu *La vie in rose* ir nākušas caur asinīm, ciešanām un riebumu.

AKTIERIS AR LELLI MUGURĀ
Duda Paiva ir leļļu pasaulē labi zināms vārds: sācis kā profesionāls dejotājs, viņš pievērsies ļoti savdabīgai dejas, kustības, leļļu teātra sintēzei. Nīderlandē viņam ir sava *Duda Paiva Company*. Viņa lelles ir acumirkli uzpazīstamas. Aptuveni cilvēka augumā, pēc vajadzības drusku lielākas vai mazākas, naturālas un vienlaikus drusku kariķētas, tās darinātas no elastīga putu materiāla.

Aktieris lelli vārda tiešā nozīmē uzvelk mugurā – reizēm kā kombinzonu, reizēm kā tādu vestīti, un paša rokas un kājas kļūst par šīs radības locekļiem. Taču aktieris «nepazūd», bet arī pats iesaistās dialogā ar lelli. Šāda aktiera un «otrās realitātes» – turklāt lelles ir portretiski ļoti izteiksmīgas! – saspēle ir droši vien tehniski visai sarežģīta, taču arī neiedomājami izteiksmīga un fascinējoša.

Mīkstā gumijas miesa ļaujās visam – jebkurām kustībām, tā var saplūst un sakausēties ar citu radību, tā var tikt pārplēsta, lai tad katra daļa dzīvotu savu dzīvi vai... mirtu savu nāvi. Melnais princis, teiksim, var burtiski izraut dziesmai mēli, aptīt to dziedātājai ap kaklu,

ZELTA ZIRGS.

Nākamās
izrādes
1. decembrī un
11., 25 janvārī.
6–12,5 eiro

IR IESAKA

4.
decembris

BALETS. EIROPAS BALETA GALĀ KONCERTS NACIONĀLAJĀ OPERĀ.

Uzstāsies vadošo Eiropas baleta trupu solisti un Latvijas baleta nākotnes cerības. Programmā gan klasiskais balets, gan laikmetīgā deja. Koncertā dejos arī rīdzinieki – Dienvidkorejas baleta kompānijas *Universal Ballet* soliste Evelīna Godunova (attēlā) un *La Scala* baleta solists Timofejs Andrijašenko. Biļetes cena 20–100 €. Bilesuparadize.lv

5.
decembris

IZRĀDE. MAZAIS GANIŅŠ NACIONĀLĀ TEĀTRA

AKTIERU ZĀLĒ. Alberta Kronenberga zīmētie varoņi un vārsmas ar labestību un vieglu smaidu uzrunājušas daudzas bērnu paaudzes. Izrādē skatītāji piedzīvos mazā ganiņa pasauli, kurā viņš ir pazaudējis savu zaķīti. Režisors Jānis Znotiņš. Piedalās aktieri Kārlis Reijers, Inga Misāne-Grasberga, Madara Bore, Jurgis Spulenieks. Biļetes cena 10 €. Bilesuparadize.lv

Saulcerīti spēlē un vada tie, kas pēc viņas alkst. Antiņš (Druvis Anusāns) dāvina viņai, piesmietai un pazemotai, kaut ko īpaši svarīgu – acu gaismu

FOTO – KIM KOIJMAN

nožņaupt, noraut galvu, vēl kārtīgi satīnāt ar izrauto mēles lanckaru, lai neritinās vaļā un neturpina dziedāt *Nevis slinkojot un pūstot*, un tad izmest to bumbiņu kādā vēstures miskastē.

PIEAUGUŠAJIEM JĀPAMANA

Leļļu teātra aktieri tiek galā ar sarežģīto leļļu vadīšanas un saspēles uzdevumu patiešām atzīstami. Aktrises Baiba Vanaga un Lienīte Osipova spēlē pusi no lugas personāžiem, pārņemot aizvien jaunus varoņus, arī gluži mītiskajos Melnās mātes un Baltā tēva tēlos. Konstanti tēli ir trīs. Antiņš, ko spēlē pavisam jauns aktieris (un, izrādās, arī dejotājs) Druvis Anusāns, veiksmīgi tīkdams galā ar sarežģīto varoņa izaugšanas attēlojumu. Komentētājs, kas pārņem arī par Saulcerītes tēvu Karali, Anrija Sirmā spilgtā atveidojumā. Melnais princis – svešais, citādaids, naidīgais, ko gandrīz bez vārdiem nospēlē Aleksandrs Jonovs no teātra krievu trupas.

Un Saulcerīte? Saulcerīti spēlē tie, kas viņu grib un iegūst: ar varu – Melnais princis, ar maigumu – Antiņš. Jo Saulcerīte, kā programmā uzsvēris režisors, arī Raiņa lugā ir tikai citu varoņu iekāres objekts, ne patstāvīga būtne. Apbrīnojama ir Aleksandra Jonova meistarība, savienojot vairākas būtiskas darbības līnijas: ne tikai Melnā prinča brutalitāti, Saulcerīti piesmejot, bet arī viņas sāpes, riebumu un anēmisko ļaušanos pazemojumam.

Tiešām žēl, ka Latvijā leļļu teātris joprojām lielākoties tiek uzskatīts par bērniem domātu izklaidi, bet izrādes pieaugušajiem ir īpašs gadījums, turklāt ne vienmēr publikas pamanīts un novērtēts. Jo lelle kā cilvēka līdzinieks uz skatuves spēj sasniegt maģisku iespaidu, un šī izrāde tam ir pierādījums. ●

5. 10. decembris FESTIVĀLS. PROZAS LASĪJUMI DAŽĀDĀS

VIETĀS. Šogad festivāls atgriežas pie pirmsākumiem – autori vairs netiks vērtēti, bet dažādās Rīgas vietās notiks latviešu un ārzemju rakstnieku prozas lasījumi. Autori vienmēr paši lasa līdz šim npublicētus un nedzirdētus darbus. Ieeja visos pasākumos bez maksas. Prozaslasijumi.lv

7. decembris KONCERT-UZVEDUMS. MASKATS MŪZIKAS

NAMĀ DAILE. Radio kora un diriģenta Sigvarda Kļavas interpretācijā tapis režisores Māras Ķimeles un scenogrāfes Austras Hauks koncertuzvedums – ceļojums vilcienā Strenči–Rīga, kas atainos komponista, šāgada jubilāra, dzīves svarīgākos notikumus. Piedalās Radio kora grupa un solisti. Biļetes cena 15–25 €. Bilesuparadize.lv

